

ШКОЛА ПОЛІТИЧНОЇ АНАЛІТИКИ НАУКМА

Презентація результатів опитування «Чи готові українці до місцевих виборів 2020» 20.10.2020

Прес-реліз

Опитування проведено Info Sapiens на замовлення Школи політичної аналітики в межах Ініціативи з розвитку аналітичних центрів в Україні, яку виконує Міжнародний фонд "Відродження" у партнерстві з Ініціативою відкритого суспільства для Європи (OSIFE) за фінансової підтримки Посольства Швеції в Україні.

Польовий етап тривав з 2 по 16 вересня 2020 року. Опитування проводилося в межах всеукраїнського Омнібусу Info Sapiens з донабором респондентів. Вибірка складає 2000 осіб віком від 16 років. Вибірка репрезентативна населенню даної вікової групи за статтю, віком, розміром населеного пункту та регіоном проживання відповідно до даних Державної служби статистики України станом на 1.01.2019. З дослідження вилучена Автономна Республіка Крим, а у Донецькій та Луганській області опитування проводилося тільки на територіях, що контролюються Україною. Максимальна теоретична похибка не перевищує 2,2%.

Школа політичної аналітики НаУКМА активно наголошує на важливості доказової політики та спрямована на протидію поширенню популізму в Україні, що ставить високу планку і до нашої роботи, у тому числі й щодо з'ясування ставлення українців до питань, пов'язаних з їхньою можливістю реалізувати свої виборчі права. Напередодні місцевих виборів ми хотіли з'ясувати, наскільки населення України знайоме з новою для нашої країни системою виборів, наскільки важливою є партійна приналежність кандидатів у місцеві ради та претендентів на посади мерів, чи вірять українці в те, що їхній голос має значення і чи прагнуть вони обирати «господарників».

У відповідь на питання про те, чи мають місцеві вибори відбутися на всій підконтрольній території Донецької та Луганської областей, 11,2% респондентів висловилися категорично проти («цілком не погоджуюся»), у той час, як дуже схвально («цілком погоджуюся») відповіли 25,2%. Якщо подивитися на сумарну позицію тих, хто погоджується «цілком» і «радше», а також на тих, хто «цілком» і «радше» НЕ погоджуються, то отримуємо таку картину: 18,5% не

схвалюють проведення місцевих виборів на всій підконтрольній території Донецької та Луганської областей, тоді як 45% схвалюють такий варіант. При цьому слід зауважити, що сукупно частка тих, хто цілком не схвалює чи скоріше не схвалює лише на 1% відрізняється від тих, хто не визначився з відповіддю («важко сказати/відмова»).

Таблиця 1. Місцеві вибори мають відбутись на ВСІЙ підконтрольній території Донецької та Луганської областей

Цілком не погоджуюсь	11.2%
Частково не погоджуюсь	7.3%
І так, і ні	18.8%
Частково погоджуюсь	19.8%
Цілком погоджуюсь	25.2%
Важко сказати\Відмова	17.6%

Якщо подивитися на регіональний розподіл¹ відповідей на це питання, то варіанту «цілком погоджуюся» надають перевагу саме на Півночі – 50,2%, що суттєво більше, ніж в інших регіонах, або, якщо сформулювати в інший спосіб, на Північний регіон припадає трохи більше як чверть (26,7%) усіх відповідей «цілком погоджуюся» на питання про проведення виборів на всій підконтрольній території Донецької та Луганської областей. Для порівняння, у Східному регіоні, таку позицію поділяє третина респондентів – 32,7%. Натомість найбільше тих, хто цілком не погоджується з цією позицією, у Західному регіоні – 21,6%, при показниках найменшого 6,7% на Сході до «другого найбільшого» – 9,1% на Півночі нашої країни.

Таблиця 1.1. Місцеві вибори мають відбутись на ВСІЙ підконтрольній території Донецької та Луганської областей (розподіл за регіоном)

	Україна	Київ	Північ	Захід	Центр	Південь	Схід
Цілком не погоджуюсь	11.2%	9.1%	9.2%	21.6%	7.9%	7.7%	6.7%
Частково не погоджуюсь	7.3%	18.3%	2.0%	5.7%	9.9%	7.5%	3.9%
І так, і ні	18.8%	20.6%	10.2%	21.5%	22.8%	18.4%	14.7%
Частково погоджуюсь	19.8%	19.5%	14.9%	20.8%	17.3%	21.9%	25.3%
Цілком погоджуюсь	25.2%	15.8%	50.2%	18.3%	19.3%	22.4%	32.7%
Важко сказати\Відмова	17.6%	16.7%	13.4%	12.1%	22.7%	22.2%	16.8%
Всього	100.0 %	100.0 %	100.0 %	100.0 %	100.0 %	100.0 %	100.0 %

¹ Обласні поділені на регіони таким чином: 1) м. Київ; 2) Північ – Житомирська, Київська, Сумська, Чернігівська; 3) Захід – Волинська, Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Рівненська, Тернопільська, Чернівецька; 4) Центр – Вінницька, Дніпропетровська, Кіровоградська, Полтавська, Хмельницька, Черкаська; 5) Південь – Запорізька, Миколаївська, Одеська, Херсонська; 6) Схід – Донецька, Луганська, Харківська.

Стосовно зрозумілості системи голосування на місцевих виборах, переважна більшість респондентів (26%) обрали варіант «цілком погоджуюся» та іще 24,4% частково погодилися з твердженням про те, що розуміють її. Натомість тих, хто цілком і радше не погодилися з цим твердженням – 20,6%. Найбільше варіант відповіді «цілком не погоджуюся» обирали респонденти Північного регіону – 27,9%, що суттєво вирізняє його серед інших регіонів, особливо якщо звернути увагу на те, з яким розривом в умовному «рейтингу» за відповідями на це питання Північ посідає своє перше місце: друга сходинка дісталася Києву з 8%, третю сходинку ділять між собою Захід і Центр з 7,2% та 6,9% відповідно. Натомість трійка регіональних лідерів за позитивною відповіддю на це питання не виглядає такою строкатою: 31% – Захід, 29,8% – Схід та 29,4% – Південь. Варто також зазначити, що на фоні не дуже рівномірного розподілу відповідей на питання про зрозумілість виборів за регіонами, за віком та освітою відповіді розподілені більш-менш однаково.

Таблиця 2. Система голосування на місцевих виборах є для мене зрозумілою

Цілком не погоджуюсь	9.3%
Частково не погоджуюсь	11.3%
І так, і ні	22.9%
Частково погоджуюсь	24.4%
Цілком погоджуюсь	26.0%
Важко сказати\Відмова	6.1%

Таблиця 2.1. Система голосування на місцевих виборах є для мене зрозумілою (розподіл за регіоном)

	Україна	Київ	Північ	Захід	Центр	Південь	Схід
Цілком не погоджуюсь	9.3%	8.0%	27.9%	7.2%	6.9%	4.9%	5.1%
Частково не погоджуюсь	11.3%	8.9%	9.2%	10.3%	16.5%	10.3%	7.6%
І так, і ні	22.9%	21.8%	20.6%	21.4%	26.8%	23.8%	20.2%
Частково погоджуюсь	24.4%	35.9%	14.9%	25.6%	23.5%	21.4%	30.8%
Цілком погоджуюсь	26.0%	22.3%	19.7%	31.0%	21.6%	29.4%	29.8%
Важко сказати\Відмова	6.1%	3.0%	7.8%	4.6%	4.8%	10.2%	6.5%
Всього	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

У відповідях на питання про те, чи місцеві вибори є важливими для життя громади респондентів, 44,8% висловили свою цілковиту згоду на фоні 2,8% тих респондентів, які з цим твердженням категорично («цілком») не згодні. Частково з твердженням про важливість місцевих виборів погодилися 24,9% респондентів, натомість лише 5,9% висловили свою «часткову» незгоду. Особливих варіацій в регіональному та віковому розподілі відповідей на це питання не спостерігається, так само, як і за освітою, що в цілому свідчить про розуміння респондентами значимості місцевих виборів.

Таблиця 3. Місцеві вибори є важливими для життя моєї громади (міста\села\ОТГ)

Цілком не погоджуюсь	2.8%
Частково не погоджуюсь	5.9%
І так, і ні	15.7%
Частково погоджуюсь	24.9%
Цілком погоджуюсь	44.8%
Важко сказати\Відмова	5.9%

Таблиця 3.1. Місцеві вибори є важливими для життя моєї громади (міста\села\ОТГ) (розподіл за регіоном)

	Україна	Київ	Північ	Захід	Центр	Південь	Схід
Цілком не погоджуюсь	2.8%	1.0%	5.1%	3.6%	2.4%	2.1%	1.9%
Частково не погоджуюсь	5.9%	5.8%	4.4%	4.7%	8.9%	5.4%	4.5%
І так, і ні	15.7%	21.1%	10.0%	14.6%	14.9%	20.9%	15.7%
Частково погоджуюсь	24.9%	29.1%	14.8%	24.3%	29.5%	21.1%	29.6%
Цілком погоджуюсь	44.8%	36.8%	58.5%	47.0%	39.4%	43.3%	43.6%
Важко сказати\Відмова	5.9%	6.2%	7.2%	5.8%	5.0%	7.2%	4.7%
Всього	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

Партійна належність кандидатів у депутати місцевих рад важлива для 18,6% респондентів, які цілком погодилися з твердженням, а також для 19,6%, які обрали варіант відповіді «частково погоджуюся», тобто сукупно важливість партійної приналежності кандидатів у депутати підтримали 38,2%. При цьому варіант відповіді «цілком не погоджуюся» обрали 17,3% респондентів, ще 14,7% частково не погоджуються з цією тезою, тобто кількість незгодних сумарно складає 32%. Також слід врахувати, що відповідь «і так, і ні» обрали 22,4% респондентів.

Таблиця 4. У виборі депутата місцевої ради для мене важлива партійна належність кандидата

Цілком не погоджуюсь	17.3%
Частково не погоджуюсь	14.7%
І так, і ні	22.4%
Частково погоджуюсь	19.6%
Цілком погоджуюсь	18.6%
Важко сказати\Відмова	7.5%

Більшість респондентів, які обрали варіант «цілком не погоджуюся», проживає у Західному (21,5%) та Південному (21%) регіонах, найменше – у м. Київ (4,3%). Більшість тих, хто відповів «цілком погоджуюся», мешкають у Північному регіоні (27,7%), а найменше – у Центральному (12,2%). При цьому існують суттєві відмінності у віковому розподілі відповідей: майже у 2,5 рази

менше молодих респондентів обирали варіанти «цілком погоджуюся», порівняно до людей старшої вікової групи: 9,3% та 23,3%. Різниця також спостерігалася в розподілі за опцією «цілком не погоджуюся», яку обрали 22,2% респондентів у віковій групі 18-19 років і 15,3% респондентів віком 60 років і старше.

Таблиця 4.1. У виборі депутата місцевої ради для мене важлива партійна належність кандидата (розподіл за регіоном)

	Україна	Київ	Північ	Захід	Центр	Південь	Схід
Цілком не погоджуюсь	17.3%	4.3%	17.2%	21.5%	17.4%	21.0%	12.4%
Частково не погоджуюсь	14.7%	14.4%	10.9%	10.7%	21.0%	13.6%	14.9%
І так, і ні	22.4%	22.1%	18.6%	21.3%	27.3%	22.7%	18.4%
Частково погоджуюсь	19.6%	33.8%	15.5%	18.8%	16.5%	17.5%	25.7%
Цілком погоджуюсь	18.6%	15.1%	27.7%	21.9%	12.2%	16.9%	20.2%
Важко сказати\Відмова	7.5%	10.3%	10.0%	5.9%	5.7%	8.4%	8.3%
Всього	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

Хоча у нас і було питання про зрозумілість системи голосування на місцевих виборів, ми окремо перепитали респондентів, чи розуміють вони, як саме відбуватиметься голосування за кандидатів у партійних списках. Мабуть, цілком очікувано, що розподіли відповідей на ці два питання є подібними: так, повністю погоджується з тим, що вони розуміють систему голосування за кандидатів в списках партій 23,3%, частково погоджуються – 21,3% (загалом – 44,6%), тоді як не згодних – 22,1%. Ще 24,6% не впевнені, чи вони розуміють те, як голосувати за кандидатів у списках партій.

Таблиця 5. Я розумію, як відбуватиметься голосування за кандидатів у партійних списках на місцевих виборах

Цілком не погоджуюсь	10.6%
Частково не погоджуюсь	11.5%
І так, і ні	24.6%
Частково погоджуюсь	21.3%
Цілком погоджуюсь	23.3%
Важко сказати\Відмова	8.7%

Щодо регіональних розподілів, то найбільше тих, хто не розуміє, як голосувати за кандидатів у списках – у Північному регіоні (37,1%, з яких 28,1% - цілком не погоджуються), а третина – не впевнена. Отже, лише третина жителів Півночі розуміє, як голосувати за кандидатів (30,9%). У Центрі та на Півдні – тих, хто розуміє спосіб голосування більше – понад 40% (відповідно, 40,4% та 42,2%). Цікаво, що серед жителів Півдня статистично більше тих, хто відмовився відповідати на питання. Найкраще ж обізнані з тим, як голосувати за

кандидатів, на Заході – 55% впевнені у цьому, і лише 16,5% говорять, що не розуміють, як голосувати.

Таблиця 5.1. Я розумію, як відбуватиметься голосування за кандидатів у партійних списках на місцевих виборах (розподіл за регіоном)

	Україна	Київ	Північ	Захід	Центр	Південь	Схід
Цілков не погоджуюсь	10.6%	10.8%	28.1%	7.0%	7.2%	7.4%	9.6%
Частково не погоджуюсь	11.5%	5.6%	9.3%	9.5%	17.8%	11.8%	8.4%
І так, і ні	24.6%	26.0%	22.9%	23.5%	27.9%	23.5%	22.8%
Частково погоджуюсь	21.3%	30.5%	14.8%	22.7%	21.9%	16.9%	24.2%
Цілков погоджуюсь	23.3%	19.1%	16.1%	32.3%	18.5%	25.3%	23.9%
Важко сказати\Відмова	8.7%	8.0%	8.8%	5.0%	6.8%	15.2%	11.1%
Всього	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

Таблиця 5.2. Я розумію, як відбуватиметься голосування за кандидатів у партійних списках на місцевих виборах (розподіл за рівнем освіти)

	Україна	Початкова чи базова середня	Повна загальна середня	Середня спеціальна	Вища
Цілков не погоджуюсь	10.6%	25.5%	15.4%	10.1%	7.5%
Частково не погоджуюсь	11.5%	17.8%	12.9%	12.5%	8.5%
І так, і ні	24.6%	21.2%	23.2%	24.6%	25.8%
Частково погоджуюсь	21.3%	15.8%	19.0%	21.3%	22.9%
Цілков погоджуюсь	23.3%	11.4%	20.1%	23.7%	25.4%
Важко сказати\Відмова	8.7%	8.3%	9.3%	7.7%	9.8%
Всього	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

Таблиця 5.3. Я розумію, як відбуватиметься голосування за кандидатів у партійних списках на місцевих виборах (розподіл за рівнем добробуту (самовизначення))

	Україна	Бідні	Середнього достатку	Багаті
Цілков не погоджуюсь	10.6%	16.0%	7.3%	8.6%
Частково не погоджуюсь	11.5%	12.6%	12.9%	8.7%
І так, і ні	24.6%	21.5%	26.6%	25.4%
Частково погоджуюсь	21.3%	17.9%	25.3%	19.1%
Цілков погоджуюсь	23.3%	20.9%	21.3%	29.7%
Важко сказати\Відмова	8.7%	11.0%	6.6%	8.5%
Всього	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

Отже, не зважаючи на відмінності у регіональних розподілах відповідей на це питання, говорити про наявність якогось чіткого тренду не можна. Водночас, якщо подивитись на розподіли відповідей за освітою та рівнем доходу, то спостерігається чітка тенденція: чим вищим є рівень освіти або

добробуту респондентів (самовизначення), тим вони більш схильні погоджуватись з твердженням, що розуміють, як голосувати за кандидата у списках партій. Більше того, ця тенденція є більш виразною, якщо брати розподіл за рівнем освіти респондентів (Табл. 5.2).

Більшість українців впевнені, що на місцевих виборах слід підтримати тих, хто добре себе проявив у господарській діяльності (т. зв. господарників). Так, про це сказали 70,2%, а незгодних – тільки 8,7%. Цікаво, що за цим питанням не спостерігається помітної різниці у розподілах відповідей респондентів за статтю, віком, рівнем освіти або добробуту, місцем проживання чи статусом зайнятості. Те саме можна сказати щодо регіональних розподілів, хіба що вирізняються кияни, серед яких статистично більше тих, хто обрав відповідь «і так, і ні» (25,2%), і значущо менше впевнених у правильності такого твердження – 63,9%, хоч вони й складають переважну більшість.

Таблиця 6. Треба підтримувати тих кандидатів на місцевих виборах, хто добре проявив себе у господарській діяльності (господарників)

Цілком не погоджуюсь	3.0%
Частково не погоджуюсь	5.7%
І так, і ні	16.3%
Частково погоджуюсь	23.4%
Цілком погоджуюсь	46.8%
Важко сказати\Відмова	4.9%

Таблиця 6.1. Треба підтримувати тих кандидатів на місцевих виборах, хто добре проявив себе у господарській діяльності (господарників) (розподіл за регіоном)

	Україна	Київ	Північ	Захід	Центр	Південь	Схід
Цілком не погоджуюсь	3.0%	1.8%	2.6%	2.4%	2.7%	6.7%	1.1%
Частково не погоджуюсь	5.7%	3.8%	5.2%	6.4%	7.9%	4.7%	2.6%
І так, і ні	16.3%	25.2%	11.0%	14.0%	17.6%	18.3%	15.5%
Частково погоджуюсь	23.4%	43.3%	10.0%	21.5%	27.8%	23.0%	20.9%
Цілком погоджуюсь	46.8%	20.4%	65.0%	52.2%	39.6%	43.3%	52.2%
Важко сказати\Відмова	4.9%	5.5%	6.1%	3.5%	4.4%	4.1%	7.7%
Всього	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

Наступним ми поставили питання, яке є напроцуд важливим для розвитку демократії та підвищення рівня участі громадян у політиці. Отже, більше половини виборців (респондентів) не погодились з тим, що їхній голос на місцевих виборах нічого не значить – 52,1%, що є безперечно позитивним результатом і свідчить про визнання важливості інституту виборів. Звичайно, треба зазначити й те, що не визначились з відповіддю 25,1%, а погоджуються з тим, що їхній голос нічого не вирішує – 22,7%.

Таблиця 7. Мій голос на місцевих виборах нічого не значить

Цілком не погоджуюсь	32.5%
Частково не погоджуюсь	19.6%
І так, і ні	18.7%
Частково погоджуюсь	12.3%
Цілком погоджуюсь	10.4%
Важко сказати\Відмова	6.4%

Найбільш впевненими у важливості свого голосу є виборці Сходу, Півночі та Заходу (60,3%, 60,4% та 54,8). Розподіли відповідей жителів Півдня, Центру та Києва також є подібними і свідчать про більший сумнів у вагомості свого голосу. Так, майже чверть жителів цих регіонів погоджується, що їхній голос нічого не важить, тоді як протилежну думку про важливість власного голосу висловили відповідно 45,3% жителів Півдня, 48,6 – Центру та 41,5% киян. Цікаво, що серед останніх, більшість киян вибрала альтернативу «частково не погоджуюсь».

Таблиця 7.1. Мій голос на місцевих виборах нічого не значить (розподіл за регіоном)

	Україна	Київ	Північ	Захід	Центр	Південь	Схід
Цілком не погоджуюсь	32.5%	14.2%	44.1%	37.2%	29.3%	29.3%	33.3%
Частково не погоджуюсь	19.6%	27.3%	16.3%	17.6%	19.3%	16.0%	27.0%
І так, і ні	18.7%	24.7%	11.0%	17.1%	21.7%	22.2%	15.5%
Частково погоджуюсь	12.3%	22.0%	9.7%	12.0%	11.9%	14.0%	8.7%
Цілком погоджуюсь	10.4%	4.7%	10.4%	9.2%	11.8%	11.9%	11.6%
Важко сказати\Відмова	6.4%	7.0%	8.5%	6.8%	6.0%	6.5%	3.9%
Всього	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

Нарешті, ми запитали про те, чи важлива для виборців партійна належність кандидатів у мери або голови місцевих рад. Відповіді респондентів розділилися майже навпіл між тими, хто з цим твердженням не погоджується (32,5%), не визначився (30,9%) або ж підтримує його (36,6%). Фактично варто говорити про те, що серед респондентів немає визначеної позиції з цього питання, хоч дещо більша частина і підтверджує важливість партійної належності кандидата в мери (різниця у 4,1% є статистично значущою).

Аналіз регіональних розподілів відповідей на це питання показує, що серед киян найбільший рівень згоди з цим твердженням (45,2% проти 17,8%), як і серед мешканців Сходу (43,7% проти 17,6%). На Заході та на Півночі також значною є кількість тих, хто погодився з твердженням (40,6% та 42,4%), проте більшою є кількість тих, хто не згодні – відповідно 30,2% та 34,4%. Нарешті, на Півдні та у Центрі більшість респондентів не згодні з важливістю партійної належності кандидата в мери. При цьому, на Півдні рівень такої незгоди є дещо

